HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אי לא חזו לעולת חובה קרבי לעולת נדבה אלא הכא אי לא מוקמית ליה במילתיה אשם ^א^נדבה מי איכא תניא כוותיה דרבי יוחנן (א) אשם מצורע ששחטו שלא לשמו או ^ב^שלא נתן מדמו על גבי בהונות הרי זו עולה לגבי מזבח וטעון נסכים וצריך אשם אחר להתירו: **מתני׳** כל מדות שבמקדש היו נגדשות חוץ משל כהן גדול שהיה גודשה א] לתוכה ^ג^מדת הלח בירוציהן קדש ומדת היבש בירוציהן חול רבי עקיבא אומר מדת הלח קדש לפיכך בירוציהן קדש ב) מדת היבש חול לפיכך בירוציהן חול רבי יוסי אומר לא ב] משום זה אלא שהלח (א) נעקר והיבש אינו נעקר: **גמ׳** מני אי ג) רבי מאיר ג] חד גדוש הוה אי רבנן חדא ומחוק הוה אמר רב חסדא לעולם רבי מאיר ומאי כל מדות כל מדידות: מדת הלח בירוציהן קדש: במאי קא מיפלגי תנא קמא ^ד^סבר מדת הלח ד] נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ ורבי עקיבא סבר מדת הלח נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ מדת יבש לא נמשחה כל עיקר ורבי יוסי סבר אידי ואידי נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ והכא היינו טעמא דלח נעקר ומגווה דמנא קא אתי והיבש אינו נעקר וכי נעקר מאי הוי גברא למאי דצריך קא מכוין אמר רב דימי בר שישנא משמיה דרב זאת אומרת כלי שרת מקדשין שלא מדעת רבינא אמר לעולם אימא לך ד) ^ה^כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ^ו^וגזרה ה) שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול מותיב ר׳ זירא ו) ^ז^סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת ה] ז) פסולה כיצד יעשה יניחנו לשבת הבאה ח) שאפילו הוא על שלחן ימים רבים אין בכך כלום ואמאי התם נמי לימא גזירה שמא יאמרו מפקידין בכלי שרת פנים אחוץ קא רמית פנים לאו כולי עלמא ידעי חוץ כולי עלמא ידעי ט) תנן התם מותר נסכים לקיץ המזבח מאי מותר נסכים רבי חייא בר יוסף אמר בירוצי מדות ר׳ יוחנן אמר כאותה ששנינו י) המקבל ^ח^עליו לספק סלתות מארבע ועמדו ו] בשלש יספק מארבע משלש

ואי לא חזו וכו׳: **אשם נדבה מי איכא.** הילכך לא הותר ליקרב למזבח אלא על ידי נסכים: **מתני׳ שהיה גודשה בתוכה.** שהיתה גדולה כל כך שכשהיתה נמחקת היה בה עשרון: **מדת היבש בירוליהן חול.** מה שנופל מן הכלי לאחר שנתמלא היינו בירולין: **אלא שהלח נעקר.** (ב) שהבירולין נכנסו בכלי ונתקדשו בו ושוב נעקרו ממנו כשנפלו חוץ לפיכך הן קדש דנכנסו בכלי ונתקדשו בו: ז] ובירולין של יבש אינו נעקר מתוכו של כלי שלא נכנס בתוך הכלי ולא נתקדש בו לפיכך הוא חול: **גמ׳ מני.** הא דקתני כל המדות היו נגדשות: **אי ר״מ.** דאמר לעיל (ד׳ פז.) גדוש שבו היה מודד לכל המנחות ח] כ) מחוק מדה של כהן גדול שהיתה גדולה כ״כ שגודשה בתוכה: ט] **ומחוק הוי.** ל) ואפילו חד גדוש לא הוה: **ומאי כל מדות.** י] דלא תימא כל המדות שהיו שם היו גדושות דלא היתה אלא אחת גדושה: אלא הכי קתני מתניתין **כל מדידות.** שהיו מודדין בה היו גדושות: **לא נמשחו בחוץ.** לפיכך בירוליהן חול: **רבי עקיבא סבר מדת יבש לא** יא] **נמשחה כל עיקר.** וחול היא לפיכך מה שבפנים בכלי קדושת פה הוא דמקדש ליה הילכך מה דאיצטריך ליה מקדש בירולין דלא צריך ליה לא מקדש לפיכך בירוליהן חול: **היינו טעמא.** דלא בירוליהן קודש שבירוליהן שלה נעקר מתוך הכלי: **ומגווה דמנא קאתי.** מן הקדש להכי הוי קודש: **למאי דצריך.** למה שבתוך הכלי איכוין למיקדש ולא לבירולין ואמאי מיקדשי הבירולין: **שלא מדעת.** שאף ע״פ שלא נתכוין להקדיש הבירולין קודשין כלי מ) שרת: **גזירה שמא יאמרו.** דמאן דחזי דהנך בירולין לא קדשי אע״ג דאתו מגוויה דמנא אמרי הכי נמי מוליאין מכלי שרת לחול אבל יבש דלא אתי מגופיה דמנא לא אתו למימר ביה מוליאין מכלי שרת לחול: **סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת.** שלא כמלותו דמלותו היה לסדרו בשבת: **פסולה.** לפי שצריך שיהא הלחם על השולחן ב׳ שבתות: **כיצד יעשה.** שיהיו כשירין הלחם והבזיכין: **יניחנו.** שלא יקטיר הבזיכין ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה ונמצא הלחם והבזיכין על השולחן ט״ו נ) ימים ושני ימי שבת שאפילו הוא על השולחן אותן ז׳ ימים שעד לשבת יותר מדינו אין בכך כלום. הכא נמי ניגזור שלא יניחנו לשבת הבאה שמא יאמרו כשם שאלו אין נפסלין אע״פ ששהו שם יותר מדינן כך מפקידים בכלי שרת כל זמן שרולה ואין נפסל בלינה: **פנים.** לחם הפנים דהוא בהיכל אמדות קרמית שהן חוץ בעזרה: **פנים לאו כ״ע ידעי.** שכן אירע בזה הלחם אלא הכהנים והכהנים ידעי טעמא דמילתא דכהנים זריזין וליכא למיגזר: **חוץ כ״ע ידעי.** ואיכא למיגזר שמא יאמרו וכו׳: **לקיץ המזבח.** שקונין מהן עולות ומקיילין בהן את המזבח כשאין שם קרבנות כדי שלא יהא המזבח בטל: **המקבל עליו לספק סלתות.** שקבל מעות מן הגזבר כדי לספק סולת כל השנה וקיבל עליו לתת ארבעה סאין בסלע והוקרו: **ועמדו שלשה.** סאין בסלע נותן ד׳ סאין כמו שקיבל: ס) קיבל עליו לתת ג׳ סאין בסלע והוזלו

רש״י כת״י

אי לא חזו לעולת חובה. חזו לעולת נדבה וכיון דלא עקר שם עולה [מותר] לשנותו [לעולה אחרת] דמעיקרא נמי [לעולה] הוה: **אשם נדבה מי איכא.** אין אשם בא אלא על חטא [או] להתירו למלורע לבא אל המחנה: **מתני׳ שהיה גודשה בתוכה.** שכשהיה מחוק היה מחזיק כשאר עשרון גדוש: **בירוליהן קודש.** [כלי הלח] נמי איכא גודש: **לא מן השם הוא זה.** כלומר לא זהו טעם של דבר דודאי מדת יבש נמי קדש: **אלא שהלח נעקר.** מה שבשולי הכלי הנופל ראשון כשמוסיפין עליו נעקר ועולה למעלה ונמלא שכבר קדשי הבירולים בתוך הכלי: **והיבש אינו נעקר.** אלא במקומו עומד הילכך מה שבפנים קדוש ומה שבחוץ לא קדש: **גמ׳ מני.** הא דקתני כל מדות היבש שבמקדש היו נגדשות דמדקתני חוץ משל כהן הגדול דאמרי׳ לעיל ע) דעשרון שלו מחוק היה לדברי הכל מכלל דכל מדת יבש שבמקדש [היו] נגדשות: **אי ר״מ.** דאמר [פז.] שני עשרונות היו שם אחד היה גדוש ותו לא: **ואי רבנן חד.** הוה והוא גופיה מחוק כדאמרי׳ לעיל פ) מדר״מ נשמע לרבנן: **כל מדידות.** כלומר כל מדידות שבמקדש שהיו מודדין באותו עשרון כגון דכבש ואיל ופר היו נגדשות: **בין מבחוץ.** שפת הכלי הילכך שפה מקדשה לבירוליהן: **לא נמשחו כל עיקר.** כדקתני ומדת היבש חול מיהו מה שמודדין בו קדוש קדושת הפה וגברא למאי דלריך מקדיש ובירוליהן לא מקדיש דלא לריך להו: **פסולה.** דמחוסרת זמן היא דמשפטה לעמוד על השלחן שבעה ימים ולא עמדה אלא ששה: **יניחוה לשבת הבאה.** י״ג יום: **שאפי׳ הוא על שלחן ימים רבים.** כגון ששה ימים שעמד על השלחן קודם שבת הבאה: **ואמאי.** אין בכך כלום נהי נמי דאין לינה פוסלת בו לגזור שלא יאמרו: **מפקידין בכלי שרת.** מניחין בכלי שרת דבר הקדוש דכל זמן שהוא בכלי שרת אין נפסל בלינה דהא האי לחם עמד יותר בכדי זמן על השלחן ולא נפסל ואתא לאכשורי דבר הפסול בלינה. מפקידין כעין פקדון שלא יאבד ויפסל כל זמן שהוא שם: **פנים.** סידור לחם הפנים הוא בהיכל: **אחוץ.** מדידות (מונחת) [מנחות] בעזרה וכ״ע חזי להו ואיכא למגזר אבל פנים לאו כ״ע ידעי דעמד שם הלחם כל כך וליכא למגזר: **לקיץ המזבח.** כשהמזבח בטל לוקחין מאותן נסכים כבשים לעולה ומקילין אותם. ולשון קיץ היינו דבלות כאדם שמביאין לו תאנים לאחר סעודה והכי אמרי׳ בפ״ק דשבועות [יב:] קיץ כבנות שוח לאדם: **המקבל עליו.** אחד שקבל מעות מן הגזבר וקבל עליו לספק לו סולת למנחות לכל השנה: **מארבע.** סאין בסלע והוקרו ועמדו שלש סאין בסלע מספק מארבע דמעות הקדש קונות דהא (הדיוט) [הקדש] קנו ממנו במעות דכתיב [ויקרא כז] ונתן הכסף וקם לו:

שני גזירין של שחרית משום דלפני שחיטת תמיד השחר הן משכימין לסדר המערכה לא חשיב אלא העוסקין בשעת התמיד דסידור שני גזירין היה אפילו קודם תרומת הדשן ל) כדאיתא בסידור המערכה דאביי בפרק אמר להן הממונה (יומא דף לג.) והיינו דאמר בירושלמי בפ״ב דיומא אמר רבי יוחנן לא גזרו על שני גזירין בשחרית פי׳ שיהו בשעת הקטרת איברים א״ר אסי מתניתין אמרה כן בכל יום קרב בין הערבים באחד עשר ולא אמר בשחרית כלום ומהשתא ליכא למידק מהתם כלל אי הויא בכהן אחד או בשני כהנים ומיהו ק) יש לדקדק מהא דתניא התם בגמ׳ ביומא (דף כו:) מנין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירין בשני כהנים שנאמר וערכו עצים על האש אם אינו ענין לתמיד של שחר שנאמר ובער עליה הכהן עצים בבקר תניהו ענין לתמיד של בין הערבים ואימא אידי ואידי בתמיד של שחר וקאמר רחמנא ניעבד בחד והדר נעביד בתרי אלמא משמע בהדיא דשל שחר בחד משום דכתיב וביער לשון יחיד ושל בין הערבים בתרי משום דכתיב וערכו לשון רבים ועוד תניא התם (דף כו:) בסוף פירקא מי שזוכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים: **ביצד יעשה.** שלא יבא דבר לפסול יניחנה עם הבזיכין לשבת הבאה אי נמי מה יעשה מן הלחם אחר שהוקטרו הבזיכין: **שאפילו הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום.** תימה דבפרק המזבח מקדש (זבחים דף פז.) בעא מיניה רבא מרבה לינה מועלת בראשו של מזבח או אינה מועלת היכי דמי אי דלא ירדו השתא נמי בעזרה אמרת לא ירדו בראשו של מזבח מיבעיא אלא דירדו לשולחן מדמינן לה דתנן שאפי׳ הוא על השולחן ימים [רבים] אין בכך כלום והשתא הא לא דמי לשולחן דהא אסידרו באחד בשבת קאי משום דכלי שרת אין מקדשין שלא בזמנן כדמוכח בפרק שתי הלחם (לקמן ד׳ ק.) דדייקינן מהכא ואי ס״ד כלי שרת מקדשין שלא בזמנן ליקדוש וליפסל ר) ואם סידרן בשבת הכי נמי דאם לא סילקן לשבת אחרת היה נפסל בלינה והכן גופה דאחד בשבת מקשי התם דאי לילה אין מחוסר זמן כי מטי לילה דבי שימשי תיקדוש ותיפסל ומשני רבא בשקדם וסילקו ורב אשי משני אפילו בשלא קדם וסילקו ורב אשי משני אפילו בשלא קדם וסילקו נעשה כמי שסידרו הקוף וא״כ גבי מזבח אפילו מדמית ליה לשולחן נמי תועיל בו לינה וי״ל דלשון שאפי׳ הוא על השולחן משמע ליה נתינת טעם אההוא דסידרו אחר השבת דלכך לא חיישינן עליה משום דבכל לחם הפנים כמו הנסדר בזמנו אפילו הוא על השולחן ימים ש) [רבים] אין בכך כלום ומיהו על כרחין לאו טעם גמור הוא דהכא היינו טעמא משום דכלי שרת אין מקדשין אלא בזמנן: **בירוצי מדות.** אע״ג דנתקדשו לוקחין מהן כבשים לעולות קיץ כדפרישית בריש פירקין (דף פח.) א) דלב ב״ד מתנה עליהם: **מארבע** ועמדו משלש מספק מארבע. בפ׳ הזהב (ב״מ דף נז:) מפרש דהאי רבית הקדש היכי דמי כגון שקיבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש דמספק מד׳ דבחבירו כי האי גוונא אסור ותימה היכי דמי אי דאית ליה סלתות או חיטין שיתחללו עליהן מעות הקדש אפי׳ בהדיוט שרי דאפי׳ על הגדיש תנן (שם ד׳ עב:) פוסק עמו על הגדיש וכי תימא הא דשרי לפסוק עמו על הגדיש היינו בפוסק לפי השער א) (או) אפי׳ בשער הלקוטות אבל אי מוזיל טפי אסור אפי׳ יש לו והכא גבי הקדש שרי אי אפשר לומר כן דהא בריש הזהב (שם דף מו.) תניא היו חמריו ופועליו תובעים אותו ואמר לשולחני תן לי

עין משפט נר מצוה

כג א מיי׳ פי״ד מהל׳ מעה״ק הל״ח:

כד ב מיי׳ פ״ה מהל׳ מחוסרי כפרה הל״ב [ופט״ו מהל׳ פסוה״מ הלכה יז]:

כה ג מיי׳ פ״ב מהל׳ מעה״ק הל״ט ופ״א מהל׳ כלי המקדש הלי״ט:

כו ד מיי׳ פ״א מהל׳ כלי המקדש הלי״ט:

כז ה מיי׳ פ״ג מהל׳ פסוה״מ הל״כ:

כח ו מיי׳ פ״ב מהל׳ מעה״ק הל״ט:

ז [מיי׳ פ״ה מהלכות תמידין הלכה יב יג]:

כט ח מיי׳ פ״ז מהל׳ כלי המקדש הל״ט והל׳ יג:

◆

רבינו גרשום

לא לגזירין ולא מנחה כפולה דאי לא חזי לעולה וכו׳. אלא שהלח נעקר. מתוך הלח צפין הבירוצין ועולין למעלה: והיבש אינו נעקר הבירוץ מתוכו ואינו [אלא] צף ולא נכנס בתוך הכלי לפיכך הן חול: תנא קמא סבר מדת יבש לא נמשחה מבחוץ לפיכך אין בירוציה קדש: ור׳ עקיבא סבר מדת יבש לא נמשחה כל עיקר לפיכך מה שבפנים בכלי קדושת פה מקדש ליה הילכך מאי דצריך ליה מקדיש בירוצה דלא צריך ליה לא מקדש: וכי נעקר מאי הוי גברא למאי דצריך ליה קא מיכון דליקדש ולא בירוצין. ואמאי מקדשי לבירוצין: גזרה שמא יאמרו כדחזו דהללו בירוצין לא מקדשין כך מוציאין מתוך הכלי שרת לחול: סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת שלא כמצותו והקטיר את הבזיכין בשבת הבאה פסולה לפי שהלחם עם הבזיכין צריכין להיות על השלחן ח׳ ימים שלימים: כיצד יעשה. ויהיה הלחם כשר והבזיכין: יניחנו. שלא יקטיר הבזיכין עד לשבת הבאה בשניה ונמצא הלחם והבזיכין על השלחן ט״ו ימים: ואמאי לגזור שלא ישהה שם כל כך שמא יאמרו כשם שאותו משהין שם כך מפקידין לחולין בכלי שרת: פנים. לחם הפנים דבהיכל אמידות דחוץ בעזרה קרמית פנים לא כולי עלמא ידעי שזה הלחם שהה שם כל כך וליכא למגזר: לקיץ המזבח. שקונין מהן עולות מקיצין המזבח בהם בשאין שם קרבנות: המקבל עליו לספק סלתות. שלוקח מעות מן הגזבר בשביל לספק סלת לצורך השנה וקבל עליו לתת ד׳ סאין בסלע והוקרו ועמדו ג׳ סאין בסלע ומספיק ד׳ סאין בסלע כמה שקבל עליו. ואותה סאה שנותן להקדש

◆

שיטה מקובצת

א] גודשה בתוכה: ב] לא. ס״א לא מן השם הוא זה אלא: ג] ר׳ מאיר תרי הוי חד גדוש וחד מחוק אי רבנן: ד] הלח נמשחו וכן צ״ל לקמן: ה] בשבת פסולה: ו] ועמדו משלש מספק: ז] ובירוציהן: ח] המנחות. תרי הוו חד גדוש ואמאי קתני במתני׳ כל מדות חוץ ממדה של: ט] מה״ד חד ומחוק: י] מדות לא: יא] לא נמשחו:

מסורת הש״ס

א) יומא סא: לעיל ה. תוספתא רפ״ט דנגעים, ב) [לעיל נז:], ג) [לעיל פז.], ד) (זבחים פח:) [סוכה נ. סוטה יד: לעיל ז. עח:], ה) [לעיל עט: סוטה ו:], ו) יומא כט: לקמן ק., ז) [עי׳ רש״י ביומא כט: דלא גרסי׳ פסולה והעיד ג״כ בשם ר״ח ע״ש], ח) [זבחים פז.], ט) שקלים פ״ד ה״ב כתובות קו:, י) ב״מ נז: שקלים סופ״ד, כ) צ״ל חוץ ממדה של כ״ג שהי׳ גדולה כ״כ שגודשה בתוכה ומחוק הוי הס״ד והד״א וא״כ ד״ה חד מחוק ואפי׳ כו׳. צ״ק, ל) צ״א ואפי׳ לר״מ חד גדוש הוה, מ) צ״ל בכלי, נ) צ״ל י״ד. צ״ק, ס) [שייך לע״ב], ע) דף פז:, פ) שם, צ) [נדל״ל קודם לשון מזבח הפנימי], ק) צ״ל יש למידק. צ״ק, ר) צ״ל אבל אם סידרן כו׳. צ״ק, ש) צ״ק, ת) [ד״ה בירוצי], א) צ״ק מ״ז,

◆

הגהות הב״ח

(א) במשנה שהלח (נעקר) תז״מ ונ״ב ס״א נעכר: (ב) רש״י ד״ה אלא שהלח נעקר ונבלל שהבירולין:

◆

מוסף רש״י

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו. כגון לשם עולה או לשם שלמים, ואמר מר כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה (יומא סא:). **וטעון נסכים.** כדין אשם מצורע (לעיל ה.). **וצריך אשם אחר להתירו.** להכשירו, למצורע זה לטהרו לאכול בקדשים (יומא שם) להכשירו, למצורע בקהל (לעיל שם). **כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת.** שהנותנו בהן צריך שיתננו לשם כך (סוטה יד:). **והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה.** שלא נסדרה בשבת לעמוד שם שבעת ימים כמשפטם והרי הוא מחוסרת זמן [ול״נ דל״ג פסולה דהא מסקנא דשמעתין לא חשיב סידור יום ראשון אלא כסידרו הקוף וכמונח בקופסא דמי ולמה יפסול הלחם בהקטרת הבזיכין והלא לא קידש השלחן ללחם כלל א״כ פירקו בשבת הבאה ויחזור ויסדרנו, והכי מוכח נמי מדקתני כילד יעשה אלמא יש תקנה לדבר, וה״נ גרים בפירוש ר״ח איש רומי מתיב רבי זירא וכו׳ והקטיר הבזיכין בשבת כילד יעשה וכו׳ ורבותא הוא דנקיט אע״ג דהקטיר הבזיכין בשבת כמו שרגילין לעשות יביא בזיכין אחרים ויסדר עם הלחם] **כיצד יעשה יניחנו.** על השלחן עד שבת הבאה (יומא כט:). **לאחר השבת.** למחר יניחנו **לשבת הבאה.** ויעמוד שבועיים על השולחן דכיון דלא נסדר בשבת אין שולחן מקדשו עד שתגיע שבת הבאה ומאותו שבת יכול להשהות שבעה ימים, הילכך לא מיפסל בלינה עד מוצאי שבת שני (להלן ק.). **מותר נסכים לקיץ המזבח.** פליגי בה במסכת מנחות בפרק שתי מדות רבי חייא בר יוסף אמר בירוצי מדות, שהמספקין סלתות שקבלו מעות הקדש לספק סלתות כל ימות השנה מודדין להקדש במדה מבורלת טפופה ולא מחוקה, והמקריבן מוחק המדה והם מותר נסכים ומוכרים אותן, ור׳ יוחנן אמר כאותה ששנינו המקבל עליו לספק כל ימות השנה להקדש סלתות מארבע סאין בסלע ועמדו משלש שנתייקרו מספק מארבע, והמקבל לספק משלש והוזלו ועמדו מד׳ מספק ד׳, וזו היא ששנינו מותר נסכים לקיץ המזבח (כתובות קו:). **המקבל עליו לספק סלתות וכו׳.** הדיוט שקיבל מעות מן הלשכה מן הגזבר לספק סלתות כל השנה למנחות של לבור ארבע סאין בסלע והוקרו ועמדו משלש סאין בסלע, דאילו הדיוט אסור לפסוק על פירות עד שילא השער וכאן אפילו לא ילא השער עדיין לארבע, פוסקין (ב״מ נז:).